

2020-06-11
Fi2020/02740/SPN**Finansdepartementet**Upphandlingsmyndigheten
Box 1194
171 23 Solna

Uppdrag om utvecklat stöd för hur kvalitetsfrågor som avser arkitektur och gestaltad livsmiljö kan tas tillvara vid offentlig upphandling

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Upphandlingsmyndigheten att stärka kompetensen och tillhandahålla metodstöd och vägledning för hur kvalitetsfrågor som avser arkitektur och gestaltad livsmiljö kan tas tillvara vid offentlig upphandling. Myndigheten ska även lämna förslag på lämpliga sätt att följa upp i vilken utsträckning upphandlande organisationer och enheter beaktar frågor av detta slag.

Uppdraget ska genomföras i nära samarbete med Boverket. Upphandlingsmyndigheten ska även inhämta synpunkter från Statens centrum för arkitektur och design, Riksantikvarieämbetet, Statens konstråd, Trafikverket, Statens Fastighetsverk, Fortifikationsverket, Sveriges Kommuner och Regioner samt andra berörda myndigheter och aktörer, exempelvis aktörer inom Samverkansforum för statliga byggherrar och förvaltare.

Upphandlingsmyndigheten får för uppdraget disponera 500 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, anslagsposten 1 Bostadspol. utv. – del till KamK, inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 31 augusti 2020. Redovisning av använda medel och återbetalning av ej använda medel ska ske till Kammarkollegiet senast den 1 mars 2021. Rekvisition och redovisning ska ske med hänvisning till detta beslut.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 31 december 2022. Upphandlingsmyndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Finansdepartementet) informerat om uppdragets genomförande. Redovisningen av uppdraget ska omfatta en beskrivning av det stöd som har utvecklats samt viktiga slutsatser om vilka hinder det finns för upphandlande organisationer att beakta kvalitetsfrågor av det aktuella slaget.

Bakgrund

Arkitektonisk och gestaltningsmässig kvalitet har stor betydelse för både miljöns hållbarhet och människors hälsa och välbefinnande. Det är även mycket viktigt att kulturmiljövärden beaktas vid utformningen av livsmiljön. I den gestaltade livsmiljön ingår allt från den övergripande planeringen av städer, bostäder och boendemiljöer till gestaltningen av offentliga och gemensamma rum. Bostäder och andra byggda strukturer i samhället är bestående miljöer för generationer av människor framöver. Vårdmiljöer samt skol- och förskolemiljöer är exempel på offentliga miljöer där gestaltningen är särskilt viktig.

Enligt det riksdagsbundna målet för arkitektur, form och design, som beslutades efter förslag i propositionen Politik för gestaltad livsmiljö, ska arkitektur, form och design bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Detta ska bl.a. uppnås genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden, att estetiska konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas samt att det offentliga agerar förebildligt (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). I den ovan nämnda propositionen framhåller regeringen vidare att det finns ett behov av stöd till upphandlande myndigheter och enheter för hur kvalitetsdimensioner som avser arkitektur och gestaltad livsmiljö kan tas om hand vid offentlig upphandling, och att det är viktigt att behandla alla kvalitetsdimensioner vid upphandling, såväl dimensioner som går att kvantifiera (bl.a. genom certifieringar och liknande), som icke-kvantifierbara dimensioner (prop. 2017/18:110 s. 41).

Mot denna bakgrund har Boverket fått i uppdrag att förstärka arbetet med arkitektur och gestaltad livsmiljö (N2018/02273/SPN). Inom ramen för uppdraget ska Boverket ansvara för samordning, kompetensstöd och

främjande insatser gentemot offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå. I frågor som rör offentlig upphandling ska Boverket samråda med Upphandlingsmyndigheten. Ett samarbete mellan myndigheterna har inletts med fokus på kvalitetsfrågor i offentlig upphandling som rör arkitektur och gestaltad livsmiljö. I uppdraget till Boverket framhålls att stat, regioner och kommuner bör agera gemensamt och med ett långsiktigt perspektiv, genom att investera i hög arkitektonisk kvalitet i de offentliga rummen och i den bebyggelse som byggs i dag såväl som i den befintliga miljön.

En betydande andel av de offentliga inköp som genomförs i Sverige rör arkitektur och gestaltad livsmiljö. De offentliga investeringarna i lokaler och anläggningar uppgick 2019 enligt statistik från Byggföretagen sammantaget till nära 123 miljarder kronor. Till det kommer inköp av utrustning och tjänster där kvalitetsdimensioner inom arkitektur och gestaltad livsmiljö kan behöva bedömas och analyseras. Det kan handla om formgivning av olika slag, t.ex. avseende planering, byggnader, inredning och utrustning och konst i den offentliga miljön. I många fall behöver också kulturmiljövärden beaktas.

Det råder dock ofta en osäkerhet om hur kvalitetsaspekter inom dessa områden ska tas omhand vid offentliga inköp, exempelvis hur de ska formuleras, analyseras och fångas upp i kravspecifikationer. Regeringen bedömer att kompetens att kunna hantera avsedda kvalitetsaspekter genom hela inköpsprocessen är det enskilt viktigaste verktyget för att kunna säkerställa gestaltningsmässig kvalitet i offentliga inköp.

En ökad kompetens, särskilt hos beställare, i dessa frågor kan bidra till att uppnå det riksdagsbundna målet för arkitektur, form och design samt även bidra till att nå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Hanna Lafveskans Edström

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, BB, ESA, K och OU

Miljödepartementet/NA

Kulturdepartementet/KL och KO

Infrastrukturdepartementet/US

Boverket

Fortifikationsverket

Riksantikvarieämbetet

Statens centrum för arkitektur och design

Statens konstråd

Statens fastighetsverk

Trafikverket

Sveriges Kommuner och Regioner